

אורח חיים, הלכות פסח תנט

קצא

התנור: כ ד לא יניחו העיסה בלא עסק ואפי' רגע אחד ה וכל זמן שמתעסקים בו (ג) אפילו כל היום אינו מחמיץ (ד) ו ואם הניחו בלא עסק שיעור מיל היו חמץ (ה) ושיעור מיל היו מ"א וכפחמים. ה גרימא ס"מ מ"ו. ו ס"ס גמ'.
 באר הגולה
 ד מהלך דרנא ס"ס
 וכפי רש"י או ממנ'.

ביאורי הגר"א

כו' היינו נשיעור מיל ונלא עסק אפי' נרגע מחמץ. וליתא דהא אמרי' נפי"ק דפסחים הנ"ע בתלמיד היושג כו' מקמי דתחמץ כו'. רשנ"א סי' קכ"ה: (ה) ושיעור מיל כו'. כ"כ נפס"ד לפי חשבון עשרה פרסאות ניוס. אצל הוא תמוה מאד ושגגה

נחמי חמה כו' דע"כ לרבותא נקט דאפי' הגרופין מן המוליד אפר ש"ס: (ג) אפי' כל היום. ש"ס מ' ז' קמח שנפל כו' אפי' כל היום כו' ונלא כר"ן נש"ס י"מ ע"ש: (ד) ואם הניחוהו כו'. ללא כ"מ שיעור מיל עם העסק ומ"ש וכל שעסקין

ברכת אליהו

דאפי' ברגע מחמץ. וליתא דהא אמרינן בפ"ק דפסחים ז א: היה יושב בבית המדרש ונזכר שיש חמץ בתוך ביתו מבטלו בלבו אחד שבת ונזכר שיש עיסה מגולגלת בתוך ביתו לפני רבו בעסקין ונזכר שיש שלש נשים כאחת אופות בתוך שם בעמור ב': ר"ג אומר שלש נשים ל"י מיקמי דתחמץ כו'. וכתב הרשב"א בשו"ת ח"א סי' קכ"ה [קכ"ה]: אלמא אע"ג דהניח עיסתו מגולגלת והלך לו לבית המדרש לא אמרינן תחמיצה ואינו יכול לבטלה אלא משום חשש שמא תחמץ עד שלא יצא מבית המדרש הוא שמקדים ומבטיל.
 (ה) [איתא בפסחים צג ב: אמר עולא מן המודיעים לירושלים

האור. דאין לפרש שמ"ש, "חמי חמה" הוא בדוקא חמי חמה ולא חמי האור, דע"כ הא דנקט חמי חמה לרבותא נקט, שאפי' שהתחממו מהתמה ולא מהאור אסור. שאין לומר שחמץ שהוחמו באור יהי' מותר, דהרי אפי' הגרופין מן המוליד אפר שם. [לפי גי' רש"י, וכמש"ל בסי' תנ"ה סק"ד].
 (ג) ש"ס (מ) [לט] ב קמח שנפל כו' אפילו כל היום כו' ונלא כר"ן בש"ס י"מ ע"ש.
 (ד) דלא כ"מ שיעור מיל עם העסק. ומ"ש בפסחים מט ב „כל זמן [שעוסקין] [שעוסקות] כבצק אינו בא לידי חימוץ“, מפרשים ה"מ דהיינו בשיעור מיל, אבל בלא עסק ס"ל ל"מ

השמשות, הוא משום שסמך על מ"ש בסי' תנ"ה לענין הולכת המים, וכמש"ל ברעת החק יעקב.
 2 על מ"ש המחבר, וכל זמן שמתעסקין בו, ציין בבאה"ג סק"ה לברייתא בפסחים מ"ו. וזו ט"ס וצ"ל: מ"ח. וזה מדברי הבי"ר. דתנן שם בעמור ב': ר"ג אומר שלש נשים ל"י מיקמי דתחמץ כו'. אחד זו אחר זו וחכמים אומרים שלש נשים עוסקות כבצק כאחת אחת לשה ואחת עורכת ואחת אופה וכו'. והגמ' שם מביאה ברייתא המפרטת את סדר העיסוק של שלש נשים כאחת, ומסיימת הברייתא: כל זמן שעוסקות כבצק אינו בא לידי חימוץ. ומ"ש המחבר, „אפי' כל היום אינו מחמץ“, כן מוכח שם לט ב. דאיתא שם: קמח שנפל לתוכו דלף אפי' כל היום כולו אינו בא לידי חימוץ (שטיירוד הדלף הנופל תמיד אינו מניחו להחמץ — רש"י) אמר רב פפא והוא דעביד טיף טיף כנגד טיף טיף, וכמש"ל בסי' תס"ו ס"ו. והוסף הר"א ש"כ"ש אם עוסק בידו כבצק.
 ורבונו סיים: ודלא כר"ן בש"ס י"מ ע"ש. וכתב הר"א שכוונת רבנו „דלא כ"מ שהביא הר"ן דל"מ טיף טיף רק אם אינו שרוי במים אבל לשרוי במים לא מהני טיף טיף וזכרנו כו' הר"ן ולא מחזור. ולי נראה לפרש באופן אחר. שעל עיקר הדין שלא מחמץ כשמחמץ עסקים. הרי כבר ציין בבאה"ג הנ"ל המקור לזה. ורבונו בס"ק זה מביא מקור על המשך דברי המחבר שאפי' „כל היום“. וע"ז כתב רבנו: ודלא כר"ן בש"ס י"מ ע"ש. היינו דעל הברייתא שם מח ב: „כל זמן שעוסקות כבצק אינו בא לידי חימוץ“, כתב הר"ן: יש מפרשים דדוקא כשיעור זה דשלש נשים אבל ביותר מכן אע"פ שעוסקות כבצק בא לידי חימוץ דאי לא תימא הכי סדרא דשלש נשים למה לי אבא לרמב"ם ז"ל כתב בפרק ה' מהל' חמץ ומצה דכל זמן שאדם עוסק [כבצק] אפי' כל היום כולו אינו בא לידי חימוץ וכו' וכי תימא אם איתא דכל זמן שעוסקות בו אינו בא לידי חימוץ סדרא דשלש נשים למה לי י"ל דרבנן לכתחלה לא שרוי טפי מהאי שיעורא שמה תרפה ידיה מלעסוק כבצק תדיר אבל אם קים ליה שלא פסקה מלהתעסק בה אפי' טפי מהאי שיעורא שרי א"נ משום דר"י נקט שיעורא בלש נשים דלידיה אפי' סלקה ידיה מן הכצק כל שלא שהה יותר מחמץ אפילו [ושלש סלקה] אינו בא לידי חימוץ [ורבנן] פליגי עליה ואמרי דבג' נשים ליכא למישרי אלא כי האי גונא שכל אחת עוסקה כבצק תדיר ואינו מניחתו כלל ואין הכי נמי דכל שעה שעוסקה בו אינו בא לידי חימוץ וכו'. עכ"ל. וכונת רבנו דמהך דילט ב הנ"ל — דעביד טיף טיף — לומדים „שטיירוד הדלף

דבר לתוכו“. וכוונתו למ"ש בהג"ה שם: כשמוליד המים תחת הרקיע יש לכסותו. ובמ"א שם סק"ג כתב: שלא יפול דבר לתוכן אבל אין לחוש שיתחממו שכבר שקעה החמה (ת"ה), עכ"ל. והבאנו לשון המ"א שם בסק"י. ונמצא לדבריו המ"א למעשה גם בין השמשות, יש ליהרר מלהוליד המצות תחת הרקיע מגולה וכו'. אם כי לא מחמת חשש חימום, אלא מחמת חשש שלא יפול לתוכו דבר. והמ"א אזיל לשיטתו עפ"י מ"ש בסי' תנ"ה סק"ג, וכנ"ל. אבל החק יעקב שם סק"ג כתב — על מ"ש בהג"ה „כשמוליד המים תחת הרקיע יש לכסותו“ — כדו שלא יתחממו כמ"ש הסמ"ג וסמ"ק ובת"ה סי' קט"ו הדיא וכ"כ הלבוש בפ"י דביום קאי דלעת ערב בשעה שזואבין שכבר שקעה החמה א"צ לכסותו כלל והוא רק מנגד וזהירות יתירה שלא יפול לתוכו שום דבר המחמם כמ"ש בת"ה שם וכל זה פשוט וברור דלא כמ"א שפי' דקאי אשעת שאיבה. ובחק יעקב כאן בסק"ה כתב: אבל בין השמשות אין לחוש כלל (כ"י בשם ת"ה), עכ"ל. ולא הזכיר לחשש שלא יפול דבר לתוכו. וזהו כשיטתו שכתב בסי' תנ"ה ס"ג הנ"ל, שהחשש שלא יפול לתוכו דבר הוא רק מנגד וזהירות יתירה. ולכן כאן שלא מדובר בענין הולכת המים הביא בסק"י"ב כמו החק יעקב, שהטעם הוא כדו שלא יתחממו מהשמש. וכמש"ש בשער הציון סק"י. וסיים בלשונה ברורה וכתבו האחרונים דטוב לכסותו גם כעת שמוליד מן הגנה לביתו אף שכבר שקעה חמה כדו שלא יפול לתוכן שום דבר חימוץ וכו'. ודקדק לכתוב לענין חשש זה רק ש"טוב לכסותו". וזה כדברי החק יעקב שם „שהוא גם מנגד וזהירות יתירה“. ובהו מדוקדקים גם דברי המשנה ברורה בדינו. שבסק"ד לענין יום המעונן כתב: והיה כ"ז ביום אבל בבין השמשות אין לחוש לזה שהרי כבר שקעה החמה (ת"ה), עכ"ל. ואילו בדינו לענין הולכת המצות תחת הרקיע על כתב שבבין השמשות אין לחוש. ולכאורה היה נראה שבידינו יש ליהרר גם בבין השמשות, אבל לא נראה לומר כן. שבסק"י כתב שהטעם שיש ליהרר הוא מחמת חום השמש, וכדמא את זה ליהמא דעביא. ואם לענין יום דעביא כת' בסק"ד שבבין השמשות אין לחוש לזה, משמע שגם בדינו כן. ולפי מש"ל נ"ח. שהרי כתבנו שהמשנה ברורה בסי' תנ"ה אזיל לשיטת החק יעקב ולשיטתו גם בדינו יש ליהרר רק ביום, ולא בבין השמשות. והיא דלא כתב המשנה ברורה החומרא שלא לעשות כן גם בבין